

Zaterdag 5 oktober 1918 – ochtendeditie

Huurovereenkomsten in België.

(Officieel). Het ministerie van buitenlandse zaken deelt het navolgende mede:

In verband met de lange duur van de oorlog heeft in april jongstleden de toenmalige minister van buitenlandse zaken de heer mr. M. Mendels, advocaat te Amsterdam, uitgenodigd een onderzoek in België in te stellen nopens de werking der huurovereenkomsten, in de aanvang van de oorlog met de steun de Nederlandse regering tot stand gekomen tussen Nederlanders, die België hadden verlaten zonder orde op hun zaken te kunnen stellen en de verhuurders van hun woningen daar.

Mr. Mendels heeft zich bereid verklaard deze opdracht te aanvaarden en zal, aangezien thans door de Duitse regering de nodige vergunning tot zijn komst in België is verlengd, zich binnen enkele dagen naar België begeven.

Londen, 4 oktober. Officieel Belgisch bericht: de Frans-Belgische troepen zijn in de richting van Hooglede en Roeselare een eindje opgeschoten.

Berlijn, 4 oktober. Officieel avondbericht. Hevige aanvallen van de vijand aan beide zijden van Roeselare.

Havre, 4 oktober. Ondanks het ongunstige weer, de regen en de dikke modder, waar de kanonnen en vrachtauto's in wegzinken, hebben de troepen van koning Albert op schitterende wijze hun zegevierende krachtsinspanning voortgezet, welke zich donderdag in de richting van Hooglede en Roeselare-Tielt heeft uitgebreid. Onze troepen hebben de westelijke rand van Hooglede bereikt, een groot

dorp van 4800 inwoners, dat tegen Roeselare en op de wegen, die daar van het noordwesten en het westen heen leiden, is gelegen. Onze soldaten hebben zich donderdag van verscheidene gehuchten meester gemaakt. Woensdagochtend is een regiment Belgische jagers de voorstad van Roeselare binnengedrongen. Dit regiment was uiterst snel vooruitgekomen, zo snel, dat een hevige tegenaanval niet uitbleef. Op een goed ogenblik werd een bataljon van onze heldhaftige jagers tijdelijk omsingeld. Het hield hardnekkig stand, ondanks de hachelijke toestand en werd weldra door ons verlost. De Franse makkers, die in moed en vuur met onze soldaten wedijveren, hebben hun levendige bewondering geuit voor de dapperheid van dit bataljon.

Woensdag heeft eveneens een Belgische gepantserde auto stoutmoedig de Duitse linies overschreden en is Roeselare binnengedrongen. Niettegenstaande het hevige vuur is hij door de Duitse stellingen heen gekomen en in onze linies teruggekeerd.

In Roeselare zelf hadden ze heldhaftige gevechten te leveren, voordat onze troepen hen vermochten te bereiken. De hele bezetting was buiten gevecht gesteld; twee mannen werden gedood, de andere twee gewond.

In het vak, dat zich van Diksmuide tot de zee uitstrekt hebben onze troepen met volkomen succes onverschrokken overvallen gedaan, in de buurt van Nieuwpoort, Lombardsijde, Ramskapelle en Schoorbakke waarbij verscheidene gevangenen werden gemaakt.

Havre, 4 oktober. Koning Albert heeft het volgende doen antwoorden op de gelukwensen, welke de buiten het bezette gebied vertoevende Belgische parlementsleden hem hebben gezonden: de koning heeft zich verheugd over het telegram en heeft order gegeven dat het ter kennis van het leger zou worden gebracht. Zijne majesteit

dankt u hartelijk voor de attentie, waar hij zeer gevoelig voor is – de secretaris Ingenbleek.

De Vlaamse kust.

Londen, 4 oktober. Reuter verneemt uit gezaghebbende marinebron dat er tal van aanduidingen zijn voor een spoedige ontruiming van de Vlaamse kust door Duitsland. Eveneens is bekend dat de Duitsers hun kanonnen reeds verwijderen.

De laatste dagen is de Vlaamse kust drie keer zwaar gebombardeerd.

Havre, 4 oktober. De Belgisch parlementsleden, die in Parijs zijn bijeengekomen, hebben besloten in de tweede helft van januari een nieuwe voltallige zitting te houden.

Zaterdag 5 oktober 1918 – avondeditie

Hamburg, 5 oktober. De Tägliche Rundschau meldt:

Hedenmiddag zal prins Max van Baden, de nieuwe rijkskanselier, de Rijksdag in kennis stellen met een nieuwe stap van Duitsland tot de vrede.

Er worden verschillende bepaalde voorstellen gedaan, waarvan de volgende de voornaamste zijn.

1. Herstel van België met betaling van een schadeloosstelling.
2. Aan Elzas-Lotharingen wordt autonomie verleent.
3. Over het lot van de oostelijke grensstaten wordt beslist door een volksstemming.
4. Duitsland treedt toe tot een Volkerenbond.

Op grondslag van de denkbeelden van Wilson worden deze voorstellen gedaan door een uit het parlement voortgekomen regering met goedkeuring van de Rijksdag, en ze zijn dus te beschouwen als voorstellen, die gedaan worden door het Duitse volk.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Londen, 4 oktober. Officieel avondbericht. In de operaties, die het tweede Britse leger de 29^e en de volgende dagen in Vlaanderen ten uitvoer heeft gebracht, hebben de 29^e en 35^e divisie buitengewone dienst gedaan.

Bij zeer slecht weer zijn ze over een afstand van negen mijl gevorderd over een zeer moeilijk terrein en ze hebben daarbij de gehele heuvelrug ten oosten en ten zuidoosten van Ieper schoongeveegd, terwijl ze een belangrijk aandeel hadden in de buit van 4000 gevangenen en 100 kanonnen. De negende divisie nam op de eerste dag van de aanval Beselare, vijf mijl ten oosten van het punt van uitgang. Drie dagen later hadden ze Ledegem bereikt.

Op de eerste dag kwam de 29^e divisie voorbij Geluveld en ze nam Kruseke, na een afstand van vijf mijl langs de weg naar Menen te hebben afgelegd.

Op de rechterzijde hiervan ging ook de 35^e divisie veel verder dan onze oude posities van 1917 vooruit, zij nam Zandvoorde.

Londen, 4 oktober. Officieel Belgisch bericht: De aanval der Belgen, Fransen en Engelsen op 28 september bracht in 48 uur de gehele rug van Vlaanderen in ons bezit. De plaatselijke operaties, die sedertdien zijn verricht, om de toegangen van de rug naar de vlakte vrij te maken, hebben op het front een vooruitgang van 14 km ten gevolge gehad. Daardoor zijn Ieper en Diksmuide volkomen vrijgemaakt en

hebben wij de oevers van de Leie tussen Armentières en Wervik kunnen bezetten.

Er zijn 10.500 gevangenen (waaronder twee onderofficieren) geteld, verder 850 kanonnen, 200 loopgraafmortieren en 600 machinegeweren.

De Britse vloot en de Britse vliegers hebben een groot aandeel in deze overwinning gehad.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Havre, 5 oktober. Officieel weekbericht. De aanval, door de Belgen op de 28^e september ontketend, tussen Diksmuide en Ieper, op de rechtereulegel gesteund door de Britten, heeft geleid tot de inneming van de machtige stellingen, die de vijand gedurende vier jaar had georganiseerd en vervolmaakt. Daartoe behoorde het bos van Houthulst, dat onze troepen op de eerste dag van de aanval in een stormaanval hebben genomen, gesteund door onze artillerie, die versterkt was met Franse en Britse batterijen. Niettegenstaande de regen, het slechte terrein en de hardnekkige tegenstand van de vijand op verschillende punten, hebben onze infanteristen dadelijk een vooruitgang van 6 km gemaakt. Diksmuide, Stadenberg, Passendale, Moorslede zijn de 29^e gevallen. Ten spijt van krachtige tegenaanvallen, kwamen de vooruitgeschoven Belgische afdelingen tot 3 km van Roeselare en ze bereikten de weg Roeselare-Menen. De volgende dag hebben we Zarren, Oostnieuwkerke en Amersvelde genomen. De Franse troepen namen Staden en trokken op naar Hooglede. Een Belgische patrouille is een ogenblik in Roeselare geweest.

Tot nog toe heeft het Belgische leger 5900 minderen en 100 officieren gevangen genomen. De buit aan materiaal bedraagt: 250 kanonnen, 300 machinegeweren en 100 schansmortieren.

Londen, 5 oktober. Indien men in een enkele zin de strategische ommekeer moet beschrijven, die zich voltrekt als een gevolg van de krijgsoperaties der laatste twee maanden, dan zou men zeggen, dat de vijand bezig is, langzaam de scharnier in de stelling bij St. Gobain te vervangen door een nieuwe scharnier ten noorden van Verdun.

Om de oude spil draaide het slagfront, dat zich in een richting uitstreckte tot de Belgische kust, en in de andere richting door Champagne tot Elzas-Lotharingen. Om de nieuwe spil zal spoedig het slagfront draaien, dat zich aan de ene zijde uitstrekt tot in de Elzas, en naar het noorden over Namen, door Brussel naar Antwerpen.

De algemene waarderingen der waarde van onze recente successen zijn terzelfder tijd te gering en overdreven geweest, want ze hebben de uitgestrektheid van het terrein dat de vijand voornemens was prijs te geven te laag aangeslagen.

Hij was van plan om Rijsel prijs te geven en de gehele kuststrook van Vlaanderen, en bovendien heel Frankrijk westelijk van de Maas, ofschoon hij dit natuurlijk wil doen in zijn eigen tempo. Hij ziet in, dat een snelle ontruiming van een zo uitgebreid gebied zijn legers gemakkelijk noodlottig zou kunnen worden. We mogen dus op dit gehele front zeer hardnekkige strijd tegemoet zien. Niettemin zullen het slechts achterhoedegevechten op grote schaal zijn, behalve in het oosten, waar de Amerikanen thans als aanvallers van de ware scharnier der Duitse linie in de plaats zijn getreden van Mangin.

Maar, is men in de waardering van de omvang van de te verwachte Duitse terugtocht te karig geweest – bij berekening van zijn gevolgen is men overdreven geweest.

We zouden nog deze herfst de oorlog tot een einde kunnen brengen indien de tangtoppen van onze omvattende beweging in Vlaanderen enerzijds en die van de omvattende beweging aan de Maas anderzijds, tot elkaar zouden kunnen komen. Slaagt dat niet, dan moeten wij de hervatting verwachten van nieuwe beslissende strijd op een smal front, die zelfs indien de gebeurtenissen zo lopen als wij het verwachten, ons tot goed in het volgend jaar zou bezighouden.

De Duitsers hebben alle kunstgrepen beproefd op één na: ze hebben een gelijktijdig offensief beproefd op het westelijk en op het oostelijk front; ze hebben het geprobeerd met een offensief in het oosten en een defensief in het westen, een defensief in het oosten en een offensief in het westen. Dat is allemaal mislukt. Het enige dat nog geprobeerd kan worden is een defensief op een verkort westelijk front. En het werkelijke doel van het hevige vechten, dat thans aan de gang is in het westen is niet uit te maken of de Duitsers zullen moeten terugtrekken – daartoe hadden deze reeds besloten – maar om uit te maken of de Duitsers dat zullen doen in de tijd die hen past, of in de tijd die ons past. Doen ze het in de tijd die hen past, dan zullen zij geen zware verliezen lijden en zouden zij manschappen kunnen vrijmaken om Oostenrijk een ruggensteun te geven. Moeten zij het doen in de tijd, die ons past, dan worden hun verliezen onherstelbaar en zullen de Duitsers geen manschappen overhouden voor operaties elders dan in het westen. Bovendien zou de verkorting van hun front niet voor een enigszins aanzienlijke duur de ondergang kunnen tegenhouden die hen wacht.

Frans van Cauwelaert heeft in Vrij België van 4 oktober een hoofdartikel getiteld "In het licht der overwinning". Wij ontleen er de volgende citaten aan:

Nooit heeft in de wereldgeschiedenis het rad der gebeurtenissen een zo geweldige ommezwaai gemaakt als in deze zomer. Zes maanden geleden stond Duitsland op het hoogtepunt van zijn machtsontplooiing. De schakel tussen de Britse en de Franse legers was tot breken toe gespannen aan de Somme, Frankrijk in het hart bedreigd, de Engelse kust weldra in het bereik van het ver dragend geschut, het oosten prijsgegeven aan de meest losbandige zelfvernieling en Amerika nog in de eerste voorbereiding van zijn hulpverlening. Het waren zware dagen voor geheel de entente, maar bijzonder voor de landen, welke sedert vier jaar, als het onze aan de roofzucht der vijanden zijn prijsgegeven en die hun bestaan zelf op het spel wisten en er werd niets beproefd om de tragische ernst der gebeurtenissen te verbloemen.

Zelfs de gewone man heeft er zich rekenschap van kunnen geven, dat de lucht vol onheil zat en de volkeren der entente hebben in die dagen de ware krachtproef geleverd van hun onverzettelijke overwinningswil. Ik heb het volk in die dagen in Engeland en in Frankrijk gezien. Geen opgewekte stemming voorwaar. Ook na vier jaar oorlog wordt het hart zwaar wanneer men opnieuw langs de heirwegen de troosteloze stoeten ziet van gehuifde vluchtelingenwagens en de spoorhallen vol met een haveloze massa, die doelloos door de vijand wordt opgestuwd. En wie het Franse volk kent weet, met welk gevoel het Parijs aan het ontruimen ging, na zoveel lijden en na zoveel geknakte verwachtingen. Maar ieder heeft op zijn tanden gebeten. Parijs zou desnoods worden opgeofferd, maar de Duitsers zouden niet overwinnen.

Dat echter de zomer zou zijn ingegaan, wanneer reeds het ononderbroken bedrijf zou beginnen van de uiteindelijke overwinning, lag buiten de meest optimistische voorspelling. Zonder overgang zijn de legers der entente van een lastig defensief getreden in een opeenvolging van overwinningen.

Het uur om deze gebeurtenissen te verklaren is nog niet aangebroken. Maar ze leggen de geschiedenis schitterende bladzijden voor en de grote mannen, die er de voornaamste auteurs van zijn geweest, met Foch aan het hoofd, zijn levend de onsterfelijkheid ingegaan.

Het is begrijpelijk, dat wij uitgewekenen, die sedert vier jaar smachten naar de dag van de vrije terugkeer, de blijdschap van deze zegedagen sterk hebben gevoeld. Maar onze vreugde is hoger gestegen bij het horen van een nieuw geluid, dat aan de IJzer voor enkele dagen is losgebroken, en niemand zal het ons kwalijk nemen dat we op onverholen wijze onze trots uitspreken over de schitterende wapenfeiten, welke door onze dierbare jongens pas zijn voltrokken en heldhaftig worden voortgezet. Hoeveel angsten hebben wij doorstaan wanneer het Duitse offensief van het voorjaar ons laatste vrije veld, waarvan ieder duimbreed met het bloed was vermengd van onze gevallen jongelingen, dreigde onder de voet te lopen. Het bevel tot volledige ontruiming werd uitgevaardigd voor de burgerbevolking, een nieuwe waterlijn vloeide reeds uit langs de noordelijke dorpjes van Frans-Vlaanderen en de gedachte spookte rond, dat onze laatste keurtroepen konden worden gevangen genomen op een eiland van enkele vierkante mijlen. En kijk, daar springen onze jongens over de schansen, die zij in natte nachten zakje voor zakje hebben samen gedragen door grote weiden en door plassen vol riet. Met een sprong veroveren ze stellingen, waar machtige legers vruchteloos hadden tegen gebeukt, en op de film der

oorlogsberichten verschijnen dag aan dag de bekende namen van herwonnen dorpen.

Het centraal Vlaams persbureau meldt:

De Raad van Vlaanderen heeft in zijn laatste twee vergaderingen een ontwerpverordening nopens het oprichten van Vlaamse rechtbanken en een ontwerpverordening nopens het gebruik van de Nederlandse taal in het rechtswezen besproken. De eerste verordening betreft:

1. Het oprichten van rechtbanken van eerste aanleg waarvan de zetel en het rechtsgebied door een bijzondere verordening zal worden bepaald;
2. Het oprichten van hoven van beroep te Brussel en Gent, het eerste voor het Vlaamse gedeelte van het gouvernement-generaal en het tweede voor het Vlaamse gedeelte van het etappe- en operatiegebied.

Door de toepassing van deze verordening zal de rechtspleging zoveel mogelijk worden vereenvoudigd, daar de rechtbanken van eerste aanleg slechts zullen bestaan uit één rechter, de hoven van beroep uit drie raadsheren, de voorzitter inbegrepen.

De tweede ontwerpverordening houdt in dat de Nederlandse taal, bij uitsluiting van elke andere taal, de rechtstaal wordt. Volgens het ontwerp geldt dit voor alle handelingen bij het voeren van het geding en voor alle stukken, als daar zijn, het oproepen der zaken, het leiden der zittingen, de processen-verbaal van verhoren van getuigen en van deskundigen, de mondelinge en schriftelijke voordrachten der advocaten, pleitbezorgers of andere vertegenwoordigers, de beschikkingen en beslissingen der rechtbanken en hoven van beroep, evenals voor de betekeningen. Handelingen bij het voeren van een geding, die in strijd zijn met deze voorschriften, zullen, volgens het

ontwerp, van rechtswege de nietigheid der ganse rechtspleging ten gevolge hebben. Gedingstukken die met deze bepalingen in strijd zijn, worden geacht niet te bestaan.

Het ontwerp bevat overgangsbepalingen voor het gebied van groot Brussel.

Na een uitvoerige bespreking over de artikelen werden beide ontwerpen in eerste en tweede lezing met algemene stemmen aangenomen.